

راهنمای عمل درباره کودکان در نظام عدالت جزایی

توصیه شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد طی قطعنامه شماره ۱۹۹۷/۳۰

مورخ ۲۱ ژوئیه ۱۹۹۷ (۱)

۱. به موجب قطعنامه شماره ۱۹۹۶/۱۳ مورخ ۲۳ ژوئیه ۱۹۹۶، راهنمای عمل حاضر درباره کودکان در نظام عدالت جزایی در جلسه گروه کارشناسان منعقد از تاریخ ۲۳ تا ۲۵ فوریه ۱۹۹۷ در وین با حمایت مالی دولت اتریش، تدوین گردید. کارشناسان در هنگام تدوین این راهنمای عمل نظرات ابراز شده و اطلاعات ارائه شده از سوی دولت ها را لحاظ نمودند.
۲. بیست و نه کارشناس از یازده دولت از مناطق مختلف، نمایندگان مرکز حقوق بشر دبیرخانه، صندوق کودکان ملل متحد، و کمیته حقوق کودک و ناظرین سازمان های غیردولتی ذیربط در عدالت نوجوان، در جلسه شرکت کردند.
۳. راهنمای عمل که دبیرکل و مؤسسات و برنامه های ذیربط سازمان ملل متحد، دول متعاقد، کنوانسیون حقوق کودک و اجرائی آن و دولتهای عضو راجع به استفاده و کاربرد حداقل قواعد معیار سازمان ملل متحد درباره اجرائی عدالت نوجوان (قواعد پکن)، راهنمای سازمان ملل برای پیشگیری تخلف نوجوان (راهنمای ریاض)، و قواعد سازمان ملل متحد برای پیشگیری جوانان محروم از آزادی شان را مخاطبان خود قرار می دهد از این پس با هم به عنوان معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان اشاره می گردد.

۱. مقاصد، اهداف و ملاحظات اساسی

۴. مقصود از راهنمای عمل ارائه چارچوبی برای نیل به اهداف زیر است:
 - الف) اجرائی کنوانسیون درباره حقوق کودک و دنبال کردن اهداف مندرج در کنوانسیون در ارتباط با کودکان در زمینه اجرائی عدالت نوجوان، همچنین استفاده و کاربرد معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان و سایر اسناد مربوطه از قبیل اعلامیه اصول اساسی عدالت برای قربانیان جنایت و سوءاستفاده از قدرت؛
 - ب) تسهیل تدارک مساعدت به دول متعاقد برای اجرائی مؤثر کنوانسیون حقوق کودک و اسناد مربوطه؛
۵. برای اطمینان از استفاده مؤثر از راهنمای عمل، بهبود همکاری میان دولت ها، ارگان های ذیربط نظام سازمان ملل متحد، سازمان های غیردولتی، گروه های حرفه ای، رسانه ها، نهادهای آموزشی، کودکان و سایر اعضای جامعه مدنی امری اساسی است.
۶. راهنمای عمل باید مبتنی بر اصلی باشد که مسئولیت اجرائی کنوانسیون آشکارا بر عهده دول متعاقد است؛
۷. مبنای استفاده از راهنما باید توصیه های کمیته حقوق کودک باشد؛
۸. در استفاده از راهنمای عمل در سطوح بین المللی و ملی، توجه باید به موارد زیر معطوف گردد:
 - الف) احترام به شان انسانی، سازگار با چهار اصل کلی مهم در کنوانسیون یعنی عدم تبعیض از جمله حساسیت جنسیتی، حفظ بالاترین مصالح کودک، حق حیات، بقا و رشد، احترام به نظرات کودکان؛

ب) گرایش حقوق محور؛

ج) رهیافت جامع به اجرا از طریق به حداکثر رساندن منابع و تلاش ها؛

د) ادغام خدمات بر مبنای چند وجهی؛

ص) مشارکت کودکان و بخش‌های مربوطه جامعه؛

ض) توانمند سازی شرکاء از طریق فرایند توسعه؛

ط) پایداری بدون ادامه اتکاء به ارگان های خارجی؛

ع) کاربرد و دسترسی برابر برای بیشترین افراد نیازمند؛

غ) پاسخگویی و شفافیت عملیات؛

و) پاسخ‌های فعالانه بر مبنای تدابیر پیشگیرانه و اصلاحی مؤثر.

۹. منابع (انسانی، سازمانی، فناوری، مالی و اطلاعاتی) باید به اندازه کافی در کلیه سطوح (بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی، استانی

و محلی) و با همکاری شرکای ذیربط از جمله حکومت‌ها، ارگان های سازمان ملل متحد، سازمان های غیردولتی، گروه‌های

حرفه‌ای، رسانه‌ها، نهادهای آموزشی، کودکان و سایر اعضاء جامعه مدنی و همچنین سایر شرکاء تخصیص و مصرف گردد.

۱. برنامه‌ها برای اجرای کنوانسیون حقوق کودک، جستجوی اهداف و استفاده و کاربرد معیارها و هنجارهای

بین‌المللی عدالت نوجوان

الف) تدابیر برای کاربرد عام

۱۰. اهمیت رویکرد جامع و سازگار در موضوع عدالت نوجوان باید در ارتباط با وابستگی متقابل و تفکیک‌ناپذیری کلیه حقوق کودک مورد تصدیق قرار گیرد.

۱۱. تدابیر مربوط به خط‌مشی، تصمیم‌گیری، رهبری و اصلاحات با هدف اطمینان از موارد زیر باید صورت گیرد:

الف) اصول و مفاد کنوانسیون حقوق کودک و معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت جوان کاملاً در خط‌مشی و رویه قانونگذاری ملی و محلی به ویژه با برقراری نظام عدالت نوجوان با گرایش کودک بازتاب خواهد داشت که حقوق کودک را تضمین کند و از نقض حقوق کودک پیشگیری نماید، احساس شأن و ارزش کودکان را ارتقاء دهد، به سن، مرحله رشد و حق شرکت سودمند آنان و کمک به جامعه احترام بگذارد،

ب) محتویات ذیربط در اسناد فوق‌الذکر به کودکان به زبان قابل دسترسی کودکان شناسانده شوند. به علاوه در صورت ضرورت باید آئین‌هایی برقرار گردد تا اطمینان دهد که هر کودک از اطلاعات درباره حقوق خود مندرج در این اسناد دست‌کم در اولین تماس با نظام عدالت جزایی برخوردار می‌شود و تعهدش در تبعیت از قانون به وی خاطرنشان می‌گردد.

ج) درک مردم و رسانه‌ها از روح، مقاصد و اصول عدالت متوجه کودک طبق معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان ارتقاء می‌یابد.

ب) هدف های مشخص

۱۲. دولت ها باید از کارآئی برنامه‌های ثبت ولادت اطمینان حاصل نمایند.

در مواردی که سن کودک مشمول نظام عدالت نامعلوم است باید تدابیری برای اطمینان‌بخشی اتخاذ گردد تا سن واقعی کودک با ارزیابی مستقل و عینی معین شود.

۱۳. با وجود اینکه سن مسئولیت جزائی، بلوغ مدنی و سن رضایت از سوی قانون ملی تعریف شده‌اند، دولت ها باید اطمینان دهند که کودکان از کلیه حقوق تضمین شده از سوی حقوق بین‌الملل مشخصاً در چارچوب مفاد مندرج در مواد ۲، ۳۷ و ۴۰ کنوانسیون بهره مند می‌شوند.

۱۴. توجه ویژه باید به نکات زیر معطوف گردد:

الف) باید فرایند جامع عدالت نوجوان با گرایش کودک وجود داشته باشد.

ب) کارشناسان مستقل یا دیگر انواع هیئت ها باید قوانین موجود و پیشنهادی قوانین عدالت نوجوان و تأثیر آن بر کودک را بازنگری نمایند.

ج) هیچ کودک زیر سن قانونی مسئولیت جزائی نباید مشمول اتهامات جزائی باشد.

د) دولت ها باید دادگاه نوجوانان با صلاحیت اولیه در باره نوجوانان مرتکب اعمال جزائی ایجاد نموده و آئین دادرسی خاص تدوین نمایند که نیازهای مشخص کودکان در آن لحاظ گردد. به عنوان بدیل، دادگاه های عادی باید چنین آئین دادرسی را در صورت اقتضاء تلفیق نمایند. در صورت لزوم، قانونگذاری ملی و سایر تدابیر مورد بررسی قرار گیرند تا کلیه حقوق و حمایت کودک برای کودک، به کودکی که در دادگاه غیر از دادگاه نوجوان حاضر می‌شود طبق مواد ۲۷، ۳۳ و ۴۰ کنوانسیون حقوق کودک اعطا گردد.

۱۵. بازنگری آئین دادرسی موجود باید بعمل آید و در صورت امکان تغییر مسیر دادرسی یا سایر ابتکارات بدیل در قبال نظام‌های عدالت جزائی کلاسیک گسترش یابد تا از توسل به نظام‌های عدالت جزائی برای اشخاص جوان متهم به تخلف اجتناب گردد. باید اقدامات مقتضی صورت گیرد تا طیفی وسیع از تدابیر بدیل و آموزشی در مراحل پیش از دستگیری، پیش از محاکمه و پس از محاکمه در سراسر کشور در دسترس قرار گیرند تا از تکرار جرم پیشگیری، و اصلاح اجتماعی متخلفان کودک ارتقاء یابد. در صورت اقتضا، سازوکارهای حل و فصل غیررسمی اختلافات در برگیرنده کودک از جمله رویه‌های عدالت شفاعتی و عطف به ماسبق به ویژه فرایندهای متضمن قربانیان مورد استفاده قرار گیرند. در تدابیر مختلف مورد اتخاذ خانواده باید تا اندازه‌ای که در جهت خیر کودک متخلف است، دخالت نماید. دولت ها باید اطمینان دهند که تدابیر بدیل با کنوانسیون حقوق کودک، معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان، همچنین سایر معیارها و هنجارهای موجود در پیشگیری از جرم و عدالت نوجوان از قبیل حداقل قواعد معیار سازمان ملل متحد برای فرارهای غیر حبسی (قواعد توکیو) با توجه خاص به اطمینان از رعایت قواعد رسیدگی در به کارگیری چنین تدابیری و اصل حداقل مداخله، سازگاری دارند.

۱۶. اولویت باید به ایجاد سازمان ها و برنامه‌هایی داده شود که مساعدت حقوقی و سایر مساعدت ها در صورت نیاز مانند خدمات ترجمه همزمان رایگان به کودکان ارائه می‌دهند و به ویژه اطمینان می‌دهند که حق کودک در دسترسی به چنین مساعدتی از لحظه دستگیری تا باز داشت کودک در عمل مورد رعایت و احترام قرار می‌گیرد.

۱۷. اقدام مقتضی باید اطمینان دهد که مشکل کودکان نیازمند تدابیر حمایتی مانند کودکانی که در خیابان ها کار یا زندگی می‌کنند یا کودکانی که دائماً از محیط خانواده محروم‌اند، کودکان ناتوان، کودکان اقلیت‌ها، مردم مهاجر و بومی، سایر گروه‌های آسیب‌پذیر کودکان، کاهش می‌یابد.

۱۸. سپردن کودکان به نهادهای مراقبتی بسته باید کاهش یابد. چنین سپردن باید تنها طبق مفاد ماده ۳۷ (بند ب) کنوانسیون و به عنوان آخرین توسل و برای کمترین زمان صورت گیرد. تنبیه بدنی باید در نظام‌های عدالت و رفاه کودک ممنوع گردد.

۱۹. قواعد سازمان ملل متحد برای حمایت نوجوانان محروم از آزادی‌شان و ماده ۳۷ (د) کنوانسیون در هر وضعیت عمومی یا خصوصی که از آن کودک نمی‌تواند با دستور مقام قضایی، اداری یا دولتی ترک کند، مصداق دارد.

۲۰. به منظور حفظ رابطه بین کودک بازداشت شده و خانواده و جامعه وی و برای تسهیل ادغام اجتماعی مجدد وی حائز اهمیت است اطمینان داده شود بستگان و اشخاص دارای منافع مشروع درباره کودک به نهاد های سلب کننده آزادی کودکان دسترسی داشته باشند، مگر اینکه مصالح کودک دیگری اقتضا کند.

۲۱. در صورت لزوم، باید ارگانی مستقل برای انجام نظارت و ارائه گزارش درباره شرایط در نهادهای محل نگهداری ایجاد گردد. نظارت باید در چارچوب معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان به ویژه قواعد سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی‌شان صورت گیرد. دولت ها باید به کودکان اجازه دهند آزادانه و به طور محرمانه با ارگان های نظارت کننده مکاتبه نمایند.

۲۲. دولت‌ها باید در صورت اقتضا درخواست‌های واصله از سازمان های انسان دوستانه، حقوق بشر و سایر سازمان ها را برای دسترسی به نهاد های محل نگهداری با نظر مثبت مورد بررسی قرار دهند.

۲۳. در ارتباط با کودکان در نظام عدالت جزایی نگرانی‌های مطروحه از سوی سازمان‌های دولتی و غیردولتی و سایر طرف‌های ذینفع به ویژه مسائل عمومی از جمله پذیرش‌ها و تأخیرهای طولانی تأثیر گذار بر کودکان محروم از آزادی‌شان باید مدنظر قرار گیرند.

۲۴. کلیه اشخاص در تماس با یا مسئول کودکان در نظام عدالت نوجوان باید درباره حقوق بشر، اصول و مفاد کنوانسیون کودک و سایر معیارها و هنجارهای سازمان ملل متحد در عدالت نوجوان به عنوان جزء لاینفک برنامه‌های آموزشی، آموزش ببینند. چنین اشخاص شامل پلیس و سایر مسئولان نیروی انتظامی، قضات، بازپرسان تحقیق، دادستان ها، حقوقدانان، مدیران و افسران زندان و سایر افراد حرفه‌ای شاغل در نهادهایی که کودکان از آزادی‌شان محروم‌اند، کادر پزشکی، مددکاران اجتماعی، صلح بانان و سایر افراد حرفه‌ای مرتبط با عدالت نوجوان می‌گردد.

۲۵. در پرتو معیارهای بین‌المللی موجود، دولت‌ها باید سازوکارهایی برقرار نمایند که بررسی فوری، جامع و بی‌طرف اتهامات علیه مسؤلان به خاطر نقض تعمدانه حقوق و آزادی‌های بنیادین و کودکان را تضمین کند. دولت‌ها باید به همان نسبت تضمین کنند که آنهایی که مسؤل شناخته‌اند به نحو مقتضی مجازات می‌شوند.

ج) تدابیری که در سطح بین‌المللی اتخاذ می‌شوند

۲۶. عدالت نوجوان باید از نظر بین‌المللی، منطقه‌ای از جمله در چارچوب اقدام وسیع نظام ملل متحد مورد توجه خاص قرار گیرد.

۲۷. همکاری میان کلیه ارگان‌ها در این زمینه به ویژه واحد پیشگیری از جرم و عدالت جزایی دبیرخانه / دفتر کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد / مرکز حقوق بشر، دفتر کمیسر عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان، صندوق کودکان ملل متحد، برنامه عمران ملل متحد، کمیته حقوق کودک، سازمان بین‌المللی کار، سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد (یونسکو) و سازمان بهداشت جهانی يك ضرورت عاجل است. به علاوه، از بانک جهانی و سایر نهادهای بین‌المللی و مالی منطقه‌ای خواسته می‌شود از تمهید خدمات مشورتی و کمک فنی در زمینه عدالت نوجوان پشتیبانی کنند. بنابراین، همکاری به ویژه در ارتباط با پژوهش، پخش اطلاعات، آموزش، اجرا و نظارت بر کنوانسیون حقوق کودک و استفاده و کاربرد معیارهای موجود، همچنین در ارتباط با تمهید برنامه‌های توصیه و کمک فنی برای مثال استفاده از شبکه‌های بین‌المللی موجود عدالت نوجوان باید تقویت گردد.

۲۸. اجرای مؤثر کنوانسیون حقوق کودک و استفاده و کاربرد معیارهای بین‌المللی از طریق برنامه‌های همکاری فنی و خدمات مشورتی باید با توجه ویژه به زمینه‌های زیر مربوط به حمایت و ارتقاء حقوق کودک در بازداشت، تقویت حکومت قانون و بهبود اجرای نظام عدالت نوجوان، تضمین گردد:

الف) کمک به اصلاح قانونی

ب) تقویت ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های ملی

ج) آموزش برای پلیس و سایر مأموران نیروی انتظامی، قضات، بازپرسان تحقیق، دادستان‌ها، حقوقدانان، مدیران، افسران زندان و سایر افراد حرفه‌ای شاغل در نهادهایی که کودکان از آزادی‌شان محروم‌اند، کادر پزشکی، مددکاران اجتماعی، صلح بانان و سایر افراد حرفه‌ای و دخیل در نظام عدالت نوجوان.

د) تهیه دستورالعمل‌های آموزشی

ص) تهیه مواد اطلاعاتی و آموزشی برای اطلاع کودکان درباره حقوق‌شان در عدالت نوجوان

ض) کمک به گسترش نظام‌های اطلاعاتی و مدیریت

۲۹. حفظ همکاری نزدیک بین واحد پیشگیری از جرم و عدالت جزایی و اداره عملیات پاسداری صلح دبیرخانه با توجه به ربط حمایت از حقوق کودکان در عملیات پاسداری از صلح از جمله مشکلات کودکان و جوانان به عنوان قربانیان مرتکبان جرم در روند ایجاد صلح و بعد از مناقشه و سایر اوضاع در حال ظهور.

د) ساز و کارهای اجرای طرح های توصیه فنی و کمک

۳۰. کمیته حقوق کودک طبق مواد ۴۴، ۴۵ و ۴۵ کنوانسیون گزارش های دول متعاقد کنوانسیون را درباره اجرای آن بازنگری می کند. این گزارش ها طبق ماده ۴۴ کنوانسیون باید عوامل، دشواری های تأثیر گذار بر میزان ایفاء تعهدات تحت این کنوانسیون را ذکر نمایند.

۳۱. از دول متعاقد خواسته می شود در گزارش های اولیه و ادواری خود اطلاعات، داده ها و شاخص های جامع در باره اجرای مفاد کنوانسیون و استفاده و کاربرد معیارها و هنجار های عدالت نوجوان ارائه دهند.

۳۲. کمیته مزبور در نتیجه فرایند بررسی پیشرفت حاصله از سوی دول متعاقد در اجرای تعهداتشان تحت این کنوانسیون ممکن است پیشنهادات و توصیه هایی به آنان بنماید تا رعایت کامل کنوانسیون را طبق ماده ۴۵ (د) اطمینان دهند. کمیته در صورت اقتضا به منظور ترویج اجرای مؤثر کنوانسیون و تشویق همکاری بین المللی در موضوع عدالت نوجوان گزارش واصله از دولتهای عضو کنوانسیون که متضمن درخواست یا دلالت بر نیاز خدمات مشورتی و کمک فنی دارد به همراه مشاهدات و پیشنهادات کمیته درباره درخواست ها و قرائن (طبق ماده ۴۵ (ب) کنوانسیون به مؤسسات تخصصی ملل متحد، صندوق کودک ملل متحد و سایر ارگان های ذیصلاح ارسال می کند.

۳۳. از همین قرار، چنانچه گزارش دولت عضو و فرایند بازنگری توسط کمیته روشن سازد که انجام اصلاح در موضوع عدالت از جمله از طریق کمک توسط برنامه های توصیه و مساعدت فنی سازمان ملل متحد و مؤسسات تخصصی ضرورت دارد، دولت عضو ممکن است درخواست چنین کمک را از جمله از واحد پیشگیری جرم و عدالت جزائی، مرکز حقوق بشر و صندوق کودکان ملل متحد به عمل آورد.

۳۴. به منظور ارائه کمک کافی در پاسخ به درخواست ها، هیئت هماهنگی درباره توصیه و کمک در عدالت نوجوان باید برقرار گردد و دست کم توسط دبیرکل سالی یک بار تشکیل شود. هیئت متشکل از نمایندگان واحد، صندوق کودکان ملل متحد، برنامه عمران ملل متحد، کمیته حقوق کودک، مؤسساتی مرکب از شبکه برنامه پیشگیری جرم و عدالت نوجوان ملل متحد، سایر نهادهای ملل متحد و همچنین سایر سازمان های بین الدول، منطقه ای، غیردولتی از جمله شبکه های بین المللی عدالت نوجوان و نهادهای آموزشی درگیر در تدارک کمک و توصیه فنی طبق بند ۳۹ در ذیل خواهد بود.

۳۵. پیش از اولین جلسه هیئت هماهنگی، جهت بررسی موضوع باید راهکاری برای چگونگی فعال کردن همکاری بین المللی در زمینه عدالت نوجوان تدوین گردد. همچنین هیئت هماهنگی باید شناسایی مشکلات متداول، گردآوری نمونه هایی از رویه مطلوب و تحلیل تجارب مشترک و نیاز را تسهیل کند که به نوبه خود به رهیافت راهبردی تر برای ارزیابی نیازها و پیشنهادات مؤثر برای اقدام می انجامد. چنین گردآوری، خدمات مشورتی هماهنگ و کمک فنی را در عدالت نوجوان از جمله توافق به موقع با دولت متقاضی چنین کمک و با سایر شرکاء دارای ظرفیت و صلاحیت جهت اجرای بخش های مختلف طرح کشوری را فراهم می سازد. از این رو مؤثرترین اقدام مشکل- محور را تضمین می کند. این گردآوری باید با همکاری نزدیک کلیه طرف های دخیل مداوماً توسعه یابد. این امر امکان ارائه برنامه های تغییر مسیر دادرسی و تدابیر برای بهبود اجرای عدالت نوجوان، کاهش

استفاده از بازگرداندن زندانی به زندان و بازداشت پیش از محاکمه، بهبود رفتار کودکان محروم از آزادی‌شان و ایجاد برنامه‌های ادغام محدود و اصلاح را لحاظ خواهد نمود.

۳۶. باید بر تدوین برنامه پیشگیری جامع همانطور که راهنمای سازمان ملل متحد برای پیشگیری تخلف نوجوان (راهنمای ریاض) خواستار آن است تأکید نهاده شود. پروژه‌ها باید بر راهبردهایی متمرکز گردند که کلیه کودکان و اشخاص جوان را به ویژه از طریق خانواده، جامعه، گروه‌های هم‌تا، مدارس، آموزش و دنیای کار اجتماعی بار آورده و آنان را ادغام نماید. این پروژه باید توجه خود را به کودکان نیازمند تدابیر حمایتی خاص از قبیل کودکانی که در خیابانها کار و یا زندگی می‌کنند، یا کودکانی که همواره از محیط خانواده محروم‌اند، کودکانی که ناتوانی دارند، کودکان اقلیت‌ها، مهاجران و مردم بومی و سایر گروه کودکان آسیب‌پذیر، معطوف دارد. به ویژه سپردن این کودکان به نهادها باید حتی المقدور نهی گردد. تدابیر حمایت اجتماعی باید برای محدود ساختن خطرات جرم این کودکان اندیشیده شود.

۳۷. راهبرد همچنین فرایندی هماهنگ برای ارائه خدمات مشورتی بین‌المللی و مساعدت فنی برای دول عضو کنوانسیون را بیان خواهد کرد که مبنای آن انجام مأموریت‌های مشترک در صورت اقتضا توسط سازمانها و مؤسسات مختلف دخیل جهت تدبیر پروژه‌های کمک فنی بلند مدت است.

۳۸. کنشگران عمده در ارائه برنامه‌های خدمات مشورتی و کمک فنی در سطح کشور، هماهنگ‌کنندگان مقیم سازمان ملل متحد، ادارات کمیسرعالی حقوق بشر ملل متحد و مرکز حقوق بشر، صندوق کودکان ملل متحد و برنامه عمران ملل متحد هستند که نقش عمده‌ای از طریق نمایندگی‌های خود ایفا می‌کنند. جوهر حیاتی ادغام همکاری فنی درباره عدالت نوجوان در برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی کشور از جمله از طریق طرح راهبرد کشوری سازمان ملل متحد مورد تأکید است.

۳۹. منابع برای سازوکار هماهنگ‌کننده، هیئت هماهنگی و پروژه‌های تدوین یافته منطقه‌ای و کشوری به هدف بهبود رعایت کنوانسیون باید بسیج شوند. منابع برای مقاصد مزبور (ر.ک به بندهای ۲۸ تا ۲۸ در فوق) یا از بودجه‌های عادی یا منابع بودجه فوق‌العاده تأمین می‌گردد. بیشترین منابع برای پروژه‌های ویژه از محل منابع خارجی بسیج می‌شوند.

۴۰. در این زمینه هیئت هماهنگی ممکن است مایل به تشویق باشد و یا وسیله‌ای برای رهیافت هماهنگ جهت بسیج منابع گردد. بسیج چنین منابع باید بر مبنای راهبرد مشترک مندرج در سند برنامه تدوین شده برای حمایت برنامه جهانی در این زمینه صورت گیرد. کلیه نهادهای و مؤسسات علاقمند ملل متحد و سازمانهای غیردولتی که دارای ظرفیت تأیید شده در ارائه خدمات همکاری فنی هستند باید برای شرکت در چنین فرایند دعوت شوند.

ص. ملاحظات بیشتر برای اجرای پروژه‌های کشوری

۴۱. یکی از عقاید روشن در پیشگیری از تخلف نوجوان و عدالت نوجوان این است که تغییر بلند مدت نه تنها موقعی بدست می‌آید که علائم تخلف رفع شده باشد بلکه علل ریشه‌ای مورد توجه قرار گیرد. برای مثال، به موضوع استفاده بیش از حد

بازداشت نوجوان باید تنها با بکارگیری رهیافت جامع که متضمن هم ساختارهای سازمانی و هم مدیریتی در کلیه سطوح تحقیق، پیگرد و قضائیه و همچنین نظام ندامتگاه، به اندازه کافی پرداخته شود. این امر مستلزم ارتباط با و در میان پلیس، دادستان ها، قضات و بازپرسان تحقیق، مقامات جوامع محلی، مقامات اداری و مقامات ذیربط مراکز بازداشتی است. به علاوه، این امر مستلزم نیت و توانایی برای همکاری نزدیک با یکدیگر است.

۴۲. برای اینکه از اتکای بیش از حد بر تدابیر عدالت جزائی جهت پرداختن به رفتار کودکان اجتناب گردد باید تلاش هایی صورت گیرد تا برنامه هائی به هدف تقویت کمک اجتماعی ایجاد و به کار گرفته شوند. این کار در صورت اقتضا تغییر مسیر رسیدگی دادرسی از نظام عدالت را فراهم ساخته و موجب بهبود بکارگیری قرارهای غیر حبسی و ادغام مجدد می گردد. برای برقراری و بکارگیری چنین برنامه ها ضروری است که همکاری میان بخش های عدالت کودک، بخش های مختلف مسئول اجرای قانون، رفاه اجتماعی و بخش های آموزشی ترویج گردد.

۲. برنامه های مرتبط با قربانیان و شاهدان کودک

۴۳. طبق اعلامیه اصول اساسی عدالت برای قربانیان جرم و سوءاستفاده از قدرت، دولت ها باید تعهد کنند که قربانیان و شاهدان کودک به رفتار عادلانه و منصفانه، غرامت، جبران خسارت و مساعدت اجتماعی دسترسی مناسب داشته باشند. در صورت اجراء باید تدابیری اتخاذ گردد که از حل و فصل موضوعات جزایی از طریق جبران خسارت وقتی چنین کاری به سود مصالح کودک نیست، پیشگیری شود.

۴۴. پلیس، حقوقدانان، قوه قضائیه، سایر پرسنل دادگاه در پرداختن به مواردی که کودکان قربانیان آن هستند، باید آموزش ببینند. دولت ها تأسیس ادارات و واحدهای تخصصی را در صورتی که چنین کاری را نیز انجام نداده اند، مورد بررسی قرار دهند تا به موارد متضمن تخلفات علیه کودکان بپردازند. دولت ها در صورت اقتضا باید مقررات داخلی برای مدیریت مناسب در مواردی که قربانیان کودک را در بر می گیرد، برقرار نمایند.

۴۵. با قربانیان کودک باید به صورت دلسوزانه و احترام به شأن آنان رفتار شود. کودکان حق دارند به سازوکارهای عدالت و جبران حقوقی فردی برای آزاری که متحمل شدند طبق پیش بینی قوانین ملی، دسترسی داشته باشند.

۴۶. قربانیان کودک باید به کمکی که نیازهای آنان را برآورده می سازد مانند جانبداری، حمایت، کمک اقتصادی، مشاوره، خدمات بهداشتی و اجتماعی، ادغام اجتماعی و خدمات باز توانی جسمی و روانی، دسترسی داشته باشند. تأکید باید بیشتر بر باز توانی خانواده و جامعه- محور تا نگهداری در زندان گذاشته شود.

۴۷. ساز و کارهای قضایی و اداری باید در صورت لزوم برقرار و تقویت شوند تا قربانیان کودک بتوانند جبران قانونی را از طریق آئین های رسمی و غیررسمی فوری، منصفانه و قابل دسترسی به دست آورند. قربانیان کودک یا نمایندگان قانونی شان باید از همین قرار مطلع شوند.

۴۸. کلیه قربانیان کودک ناشی از نقض حقوق بشر، مشخصاً شکنجه و سایر رفتار ظالمانه، غیرانسانی یا موهن یا تنبیه از جمله تجاوز به عنف و سوءاستفاده جنسی، محرومیت از آزادی غیرقانونی یا خودسرانه، بازداشت ناموجه و دادرسی ناعادلانه، باید اجازه دسترسی به جبران خسارت منصفانه و کافی داشته باشند.

۴۹. در صورت ضرورت نمایندگی حقوقی / قانونی لازم برای اقدام در دادگاه یا دیوانی مناسب و ترجمه آن به زبان مادری کودک باید فراهم باشد.

۵۰. شاهدان کودک در فرایندهای قضایی و اداری نیازمند کمک هستند. در صورت ضرورت دولت‌ها باید وضعیت کودکان را به عنوان شاهدان جرم در قانون ادله و دادرسی خود بازنگری، ارزشیابی نموده و اصلاح نمایند تا تضمین داده شود که حقوق کودکان کاملاً مورد حمایت قرار می‌گیرند. براساس سنت‌های حقوقی، رویه‌ها و چارچوب قانونی متفاوت، تماس مستقیم میان کودک قربانی و متخلف در طول فرایند تحقیق و پیگرد و همچنین در مراحل رسیدگی حتی‌الامکان اجتناب گردد. هویت کودک قربانی در رسانه‌ها هر جا ضروری است باید بمنظور حمایت از حریم خصوصی کودک منع گردد. هرچا این منع برخلاف اصول قانونی بنیادین دولتهای عضو باشد، چنین هویت باید نهی گردد.

۵۱. دولتهای عضو در صورت ضرورت باید اصلاحات درباره قوانین دادرسی کیفری شان را مورد بررسی قرار دهند تا شهادت تصویری کودک و ارائه شهادت ضبط شده تصویری در دادگاه به عنوان نمونه‌ای از دلیل فراهم گردد. به ویژه برای مثال پلیس، دادستان‌ها، قضات و بازپرسان تحقیق باید رویه‌های مطلوب کودک را در عملیات پلیس و مصاحبه‌های شاهدان کودک بکار گیرند.

۵۲. پاسخگویی فرایندهای قضایی و اداری به نیازهای قربانیان و شاهدان کودک باید به نحو ذیل تسهیل گردد.

الف) قربانیان کودکان باید از نقش و دامنه، زمان و پیشرفت دادرسی‌ها و تعیین تکلیف مواردشان به خصوص در موقع جرائم جدی مطلع شوند.

ب) توسعه برنامه‌های آمادگی شاهد کودک تشویق گردد تا کودکان را با فرایند عدالت جزایی قبل از ارائه دلیل آشنا سازند. در سراسر رعایت تشریفات قانونی کمک‌های مقتضی باید به قربانیان و شاهدان کودک ارائه گردد.

ج) به قربانیان کودک اجازه داده شود که نظرات و نگرانی‌های خود را ابراز کرده و در مراحل مقتضی از دادرسی‌ها وقتی منافع شخصی‌شان آسیب دیده‌اند بدون تضییع حق متهم و طبق نظام عدالت جزایی ملی ذیربط مورد بررسی قرار گیرد.

د) تدابیری اتخاذ گردد که فرایند عدالت جزایی را به حداقل رسانده از حریم خصوصی قربانیان و شاهدان کودک در صورت ضرورت حراست نموده و ایمنی‌شان را در برابر تحریک و تلافی تضمین کنند.

۵۳. کودکان آواره که در طول مرزها غیرقانونی یا اشتباهاً نگهداری می‌شوند به عنوان یک اصل کلی باید به کشور مبدأ بازگردانده شوند. باید به آنان توجه خاص گردیده و تا بازگشت باید بطور انسانی با آنان رفتار شده و کمک لازم دریافت نمایند. باید بلافاصله با رعایت کنوانسیون حقوق کودک به کشور خود مراجعت نمایند. در مراجعت آنان مفاد کنوانسیون‌های زیر قابل اجرا است. کنوانسیون لاهه درباره جنبه‌های مدنی بین‌المللی کودک سال ۱۹۸۰، یا کنوانسیون لاهه درباره حمایت از کودکان و همکاری در رابطه با فرزند خواندگی بین کشوری ۱۹۹۳ که مورد تأیید کنوانسیون لاهه درباره حقوق بین‌الملل خصوصی قرار گرفت، کنوانسیون صلاحیت، قانون حاکم، تصدیق، اجرا، همکاری در ارتباط با مسئولیت والدینی و تدابیر حمایت از کودک به مجرد

بازگشت کودک. کشور مبدأ باید با کودک طبق اصول بین‌المللی حقوق بشر با احترام رفتار کند و تدابیر کافی برای باز پروری خانواده- محور را به عمل آورد.

۵۳. برنامه پیشگیری از جرم و عدالت جزایی سازمان ملل متحد از جمله مؤسسات متشکل از شبکه برنامه، دفتر کمیسر عالی سازمان ملل متحد برای حقوق بشر / مرکز حقوق بشر، صندوق کودکان ملل متحد، برنامه عمران ملل متحد، کمیته حقوق کودک، سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد، بانک جهانی و سازمانهای غیردولتی علاقمند باید به دولت‌های عضو بنا به درخواست‌شان و در چارچوب تخصیص‌های کلی بودجه یا از منابع بودجه فوق‌العاده کمک کنند. فعالیتهای آموزشی چند وجهی، تربیتی و اطلاعات را برای پرسنل نیروی انتظامی یا سایر عدالت جزایی از جمله افسران پلیس، دادستانها، قضات و بازپرسان تحقیق، توسعه دهند.

۱. در قطعنامه شماره ۱۹۹۷/۳۰ بند ۱، شورای اقتصادی و اجتماعی از راهنمای عمل درباره کودکان در نظام عدالت جزایی منضم به قطعنامه استقبال کرده و از کلیه طرف‌های ذیربط دعوت به عمل آورد تا از راهنمای عمل در اجرای کنوانسیون حقوق کودک با توجه به عدالت نوجوان بهره‌گیرند.